

Рішення
разової спеціалізованої вченої ради
про присудження ступеня доктора філософії

Здобувач ступеня доктора філософії Владислав ГОЛУБЕНКО, 2000 року народження, громадянин України, освіта вища: закінчив у 2021 році Уманський національний університет садівництва за спеціальністю «Фінанси, банківська справа та страхування», аспірант Уманського національного університету Міністерства освіти і науки України, м. Умань, виконав акредитовану освітньо-наукову програму «Економіка».

Разова спеціалізована вчена рада, утворена наказом Уманського національного університету Міністерства освіти і науки України, м. Умань, від 27 лютого 2026 року № 01-05/11, у складі:

Голови разової

спеціалізованої вченої ради – Олександра ШКОЛЬНОГО, доктора економічних наук, професора, професора кафедри менеджменту, Уманський національний університет;

Рецензентів – Наталії АНДРУСЯК, доктора економічних наук, професора, професора кафедри економіки, Уманський національний університет;

Світлани ТИМЧУК, кандидата економічних наук, доцента, доцента кафедри туризму та готельно-ресторанної справи, Уманський національний університет;

Офіційних опонентів – Галини КУПАЛОВОЇ, доктора економічних наук, професора, професора кафедри екологічного менеджменту та підприємництва, Київський національний університет імені Тараса Шевченка;

Наталії БУТКО, кандидата економічних наук, доцента, доцента кафедри підприємництва і маркетингу, Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького,

на засіданні 28 квітня 2026 року прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки Владиславу ГОЛУБЕНКУ на підставі публічного захисту дисертації «Формування механізмів екологізації аграрного виробництва» за спеціальністю 051 Економіка.

Дисертацію виконано в Уманському національному університеті Міністерства освіти і науки України, м. Умань.

Науковий керівник – Юлія НЕСТЕРЧУК, доктор економічних наук, професор, професор кафедри підприємницьких та соціальних технологій, Уманський національний університет.

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису. Дисертація відповідає вимогам п. 6 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою КМУ від 12.01.2022 № 44 (зі змінами).

Здобувач має 15 наукових публікацій за темою дисертації, з них 4 – статті

у наукових виданнях, включених на дату опублікування до переліку наукових фахових видань України, 1 розділ у зарубіжній колективній монографії, 10 – тези доповідей наукових конференцій.

Наукові публікації, зараховані за темою дисертації, відповідають вимогам пунктів 8, 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою КМУ від 12.01.2022 № 44 (зі змінами):

1. Голубенко В.І. Теоретичні аспекти екологізації аграрного виробництва та механізми її забезпечення. *Агросвіт*. 2023. № 20. С. 105-108. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2023.20.105>. (0,5 ум. др. арк.).

2. Нестерчук Ю.О., Голубенко В.І. Розвиток екологоорієнтованого виробництва підприємств аграрного сектору. *Економічний простір*. 2024. № 195. С. 177-181. DOI: <https://doi.org/10.30838/EP.195.177-181>. (0,6 ум. др. арк., особистий внесок автора становить 0,4 ум. др. арк. і полягає в аналізі динаміки та особливостей розвитку органічного виробництва в аграрному секторі).

3. Голубенко В.І. Особливості державного регулювання екологізації аграрного виробництва. *Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво*. 2024. № 3 (133). С. 6-10. DOI: <https://doi.org/10.32782/1814-1161/2024-3-1>. (0,6 ум. др. арк.).

4. Голубенко В.І. Використання інтеграційних форм господарювання в розвитку підприємств аграрного виробництва, що функціонують на екологічних засадах. *Успіхи і досягнення у науці*. 2025. № 11 (21). С. 1199-1212. DOI: [https://doi.org/10.52058/3041-1254-2025-11\(21\)-1199-1212](https://doi.org/10.52058/3041-1254-2025-11(21)-1199-1212). (0,8 ум. др. арк.).

5. Голубенко В.І. Стратегічні напрями формування та розвитку механізмів екологізації аграрного виробництва в контексті глобальних трансформаційних процесів сталого розвитку. *Strategic priorities for sustainable development in the context of global economic transformation: Scientific monograph*. Riga, Latvia : «Baltija Publishing», 2025. С. 162-179. DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-575-4-8>. (0,9 ум. др. арк.).

У дискусії взяли участь та висловили зауваження:

Галина КУПАЛОВА, офіційний опонент, доктор економічних наук, професор, професор кафедри екологічного менеджменту та підприємництва, Київський національний університет імені Тараса Шевченка.

Оцінка позитивна, є зауваження:

1. Схвально те, що в дисертації, зокрема, в п. 3.2, 3.3 здобувач запропонував та детально обґрунтував кластерну модель інтегрованого розвитку еколого орієнтованих підприємств аграрного сектору, сформував алгоритм створення та функціонування кластерного об'єднання (чітко видно на с. 163, рис. 3.7), виділив принципи створення та розробив структурну модель регіонального органічного кластера (с. 168, рис. 3.9). Проте такий виклад кластерної моделі має переважно теоретичний характер, оскільки у роботі не наведено прикладів апробації або практичного застосування запропонованої моделі, що ускладнює оцінку її економічного ефекту в сучасних умовах невизначеності, нестабільності та ризиків. На нашу думку, варто було б

застосувати зазначені вище та інші методологічні підходи для практичної прив'язки, «накладки», розрахунків в розрізі конкретного регіону, району або місцевої територіальної громади з обов'язковим визначенням можливих виробників, наукових установ, органів влади та споживачів, щоб на їх прикладі окреслити, деталізувати цей органічний кластер у межах спільних екологічних цілей. Здійснивши таку апробацію, доцільно було б зробити кінцевий висновок, чи варто створювати окремі додаткові регіональні органічні кластери, чи, можливо, доцільніше було б інтегрувати їх як складову у вже діючі потужні кластери та асоціації кластерного типу, відображені на рис. 3.8, с. 165 і в табл. 3.4, с. 166 дисертації.

2. Основний акцент у дисертації щодо формування механізмів екологізації аграрного виробництва і вирішення пов'язаних із цим проблем здобувачем зроблено на розвитку органічного виробництва (с. 92, с. 95-104, 143, 166, 169-171 та ін.). Проте екологізацію в аграрному секторі слід розглядати дещо ширше. В дисертації недостатньо місця приділено питанням в контексті реалізації Україною цілей Стратегії Європейського зеленого курсу. Це стосується завдань по досягненню кліматичної нейтральності до 2050 року, де сільське господарство відіграє важливу роль у скороченні викидів парникових газів та поглинанні вуглецю, Стратегії «Від ферми до виделки», що спрямована на створення справедливої, здорової та екологічно чистої продовольчої системи. Стратегія Європейського зеленого курсу встановлює конкретні вимірювані цілі до 2030 року, зокрема по скороченню використання хімічних пестицидів на 50%, добрив на 20%, продажів антимікробних препаратів на 50%, виділення 25% сільськогосподарських угідь під органічне фермерство, зменшення харчових відходів вдвічі та повторного використання води в сільському господарстві. Шість з шістнадцяти цілей цієї стратегії мають прямий вплив на сільськогосподарський сектор. Бажано було б, щоб здобувач проаналізував реальність, ризики та можливі сценарії досягнення зазначених цілей в умовах України.

3. В дисертації (п. 3.1, 3.2) детально висвітлено питання інституційного забезпечення, регуляторної політики, що передбачає створення на національному рівні надійної правової та організаційної основи для розвитку органічного сектору сільського господарства. Поряд з цим варто було б зазначити, що Україна зобов'язалася гармонізувати національне законодавство з нормами ЄС ще у 2014 році. Це включає ухвалення Стратегії розвитку сільського господарства та сільських територій до 2030 року та визнання цілей стратегії, зокрема для отримання макрофінансової підтримки ЄС. Хотілося б знайти відображення в роботі авторську оцінку готовності, основних викликів та шляхів забезпечення дотримання нових стандартів в аграрному секторі України за умов інтеграції в європейський економічний простір.

4. Актуальним залишається питання формування конкурентних переваг України у довгостроковій перспективі на глобальному аграрному ринку. З огляду на це, автором запропоновані заходи щодо підвищення конкурентоспроможності вітчизняних аграрних підприємств на внутрішньому та зовнішньому ринках при одночасному зниженні негативного впливу на довкілля. Проте цього недостатньо. Необхідно було підкріпити зазначені пропозиції положеннями діючої «Стратегії розвитку сільського господарства та

сільських територій в Україні на період до 2030 року». Це підвищило б практичну цінність авторських доробок.

5. Потребують редакційного уточнення окремі положення дисертації. По-перше, на с. 19 автором зазначено, що «мета і завдання дослідження полягають в обґрунтуванні теоретичних та методичних засад формування механізмів екологізації аграрного виробництва та практичних рекомендацій щодо напрямів їх розвитку». На наш погляд, таке трактування часткове, звужене і не відповідає змісту роботи. Ретельне ознайомлення з дисертацією показало, що фактично мета і завдання розкриті ширше. Вони включають розробку нових та удосконалення діючих теоретичних, методичних засад та практичних рекомендацій, а не лише їх обґрунтування. Крім того, у назві дисертації, у визначенні мети дослідження фігурує термін формування механізмів екологізації аграрного виробництва, тим часом у трактуванні об'єкту і предмету дослідження (с. 19, 20) зазначено процеси розвитку механізмів, що значно вужче, хоча в дисертації розкрито питання саме формування та розвитку. Назва п. 3.2 «Стратегічні напрями розвитку механізмів екологізації аграрного виробництва» дещо дублює назву розділу 3 «Напрями розвитку механізмів екологізації аграрного виробництва».

Наталія БУТКО, офіційний опонент, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри підприємництва і маркетингу, Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького.

Оцінка позитивна, є зауваження:

1. В дисертаційній роботі доцільно було б глибше розглянути питання мотивації агровиробників до впровадження екологічних практик. Зокрема, варто проаналізувати бар'єри, які стримують екологізацію: низький рівень доступу до фінансування, відсутність економічних стимулів, недостатність страхових механізмів, ризики зниження короткострокової прибутковості тощо. Включення аналізу поведінкових чинників і бар'єрів дозволило б надати більш збалансовану оцінку практичних можливостей реалізації запропонованих механізмів екологізації аграрного виробництва.

2. У дисертації недостатньо висвітлено соціальний блок організаційно-економічного механізму державного управління розвитком аграрного сектору, орієнтованого на екологізацію (п. 2.3). Хоча у науковій роботі підкреслено значення соціальних інструментів (залучення людського капіталу, формування екологічної поведінки товаровиробників, забезпечення прозорості та громадського контролю тощо), проте їх практичне застосування потребує подальшого дослідження. Це частково обмежує оцінку ефективності комплексного підходу, що поєднує організаційні, економічні та соціальні заходи для переходу агропідприємств до екологоорієнтованого виробництва.

3. В аналітичній частині дисертаційної роботи доцільним було б приділити більше уваги оцінці ефективності міжнародних практик екологізації (наприклад, досвід країн ЄС, Канади, США, Ізраїлю) та можливості їх імплементації в українських умовах. Таке порівняння дозволило б окреслити найбільш реалістичні та адаптивні механізми екологізації аграрного виробництва для вітчизняних підприємств.

4. Хоча у дисертації окреслено загальні напрями державного впливу, проте потребують конкретизації такі питання, як механізми доступу до фінансових

ресурсів, що спрямовані на екологізацію виробництва, можливості використання екологічних податкових пільг, критерії відбору проєктів для державної підтримки. Крім того, у дослідженні недостатньо розкрито дані щодо обсягів державного фінансування, спрямованого на підтримку екологічних проєктів, а також кількісних оцінок підприємств, які отримали екологічні гранти, компенсаційні виплати чи інші форми сприяння з боку Державного фонду охорони навколишнього природного середовища із зазначенням результативності використання цих ресурсів.

5. Незначна увага до цифровізації інституційного середовища є певним недоліком роботи, оскільки цифрові технології забезпечують ефективність управління екологічними процесами в аграрному секторі. Системи електронного екологічного аудиту, дистанційний моніторинг земель і водних ресурсів, супутниковий контроль та електронні реєстри сертифікованих виробників підвищують прозорість і оперативність управлінських рішень. Відсутність аналізу інтеграції цифрових інструментів обмежує практичну цінність моделі інституційного забезпечення екологізації аграрного виробництва (п. 3.1) та не враховує бар'єри впровадження – низьку технічну готовність підприємств, дефіцит фахівців і потребу у фінансуванні, що може зменшувати ефект інституційних заходів.

6. Розробка органічного кластеру опирається на опис основних структурних елементів (п. 3.3), але потребує ширшого аналізу економічних вигод для учасників. Було б доцільно представити моделі розподілу вигод і витрат, механізми спільного інвестування, інструменти управління ризиками та механізми координації в межах органічного кластера, що забезпечило б більш практичний характер розробленого підходу.

Наталія АНДРУСЯК, рецензент, доктор економічних наук, професор, професор кафедри економіки, Уманський національний університет

Оцінка позитивна, є зауваження:

1. Авторське тлумачення сутності екологізації аграрного виробництва безпосередньо пов'язане з концепцією сталого розвитку, що передбачає гармонійне поєднання економічних, соціальних та екологічних аспектів. У світлі сучасних змін клімату і процесів глобалізації, важливо більш детально визначити, яким чином ці дві концепції взаємодіють і які нові виклики постають перед аграрним сектором у процесі їх реалізації.

2. У системі індикаторів для оцінювання еколого-економічної ефективності підприємств аграрного сектору (рис. 2.2) варто було б врахувати показники оцінювання впровадження інноваційних екологічно орієнтованих технологій та ефективності сформованих на їх основі механізмів екологізації (наприклад, швидкість впровадження нових технологій, кількість патентів на екологічні рішення, рівень інвестицій в екологічні інновації, кількість проведених навчань для фермерів з екологічних практик). Це розширило б можливість оцінки дієвості інноваційних механізмів.

3. Запропонована модель інституційного забезпечення екологізації аграрного виробництва (п. 3.1), незважаючи на детальну структуризацію функціональних блоків та принципів, потребує більшої конкретизації щодо механізмів її операціоналізації та динамічного функціонування. Бракує чіткого розкриття, як саме відбувається вирішення потенційних конфліктів між

інтересами різних інституціональних блоків (наприклад, економічні стимули проти строгих екологічних регламентів) та які інструменти забезпечують реальну узгодженість їхньої взаємодії. Було б доцільно посилити обґрунтування адаптивності моделі до зовнішніх викликів, таких як геополітичні зміни чи наслідки воєнної агресії, що впливають на пріоритети та ресурси для екологічної трансформації.

4. При обґрунтуванні стратегічних напрямів розвитку механізмів екологізації аграрного виробництва варто було глибше розглянути питання освіти і підвищення обізнаності серед агровиробників та споживачів про переваги екологізації. Стратегічне запровадження екологічних практик потребує не лише технологічних інновацій, але й зміни свідомості та поведінки учасників аграрного процесу. Набуття нових знань про сталий розвиток і екологічні практики через освітні програми, популяризація ініціатив з підвищення екологічної свідомості може стати потужним інструментом у просуванні екологізації.

Світлана ТИМЧУК, рецензент, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри туризму та готельно-ресторанної справи, Уманський національний університет.

Оцінка позитивна, є зауваження:

1. У SWOT-аналізі ринку органічної продукції (с. 110–112) було б доцільно ширше й системніше висвітлити специфічні ризики, пов'язані з логістичними обмеженнями в умовах воєнного стану. Зокрема, доцільним є деталізувати вплив руйнування транспортної інфраструктури, дефіциту паливно-енергетичних ресурсів, подорожчання перевезень, обмеженого доступу до портів та зміни експортних маршрутів на формування витрат і конкурентоспроможність органічної продукції. Крім того, корисним було б відобразити можливі механізми мінімізації зазначених ризиків (диверсифікація логістичних каналів, розвиток регіональних ланцюгів постачання, кооперація виробників), що підвищило б прикладну спрямованість проведеного аналізу.

2. При обґрунтуванні кластерної моделі інтегрованого розвитку екологічно орієнтованих аграрних підприємств (розділ 3.3) варто було б детальніше розкрити механізм цифрової взаємодії між учасниками кластера. Зокрема, доцільним є конкретизувати склад і функції інформаційних систем, які можуть забезпечувати обмін даними між виробниками, переробними підприємствами, логістичними операторами та органами сертифікації, а також визначити інструменти моніторингу еколого-економічних показників у режимі реального часу. Розроблення прикладів цифрових платформ або схем інформаційних потоків дозволило б посилити практичну реалізованість запропонованої кластерної моделі.

3. Бажано було б поглибити порівняльний аналіз фінансових показників діяльності підприємств (табл. 3.5) шляхом залучення ширшої вибірки суб'єктів господарювання з різних регіонів України та з різною спеціалізацією. Це дало б змогу більш повно врахувати регіональні відмінності умов виробництва, рівень розвитку інфраструктури та доступ до ринків збуту, а також підвищити репрезентативність отриманих результатів. Крім того, доцільним було б простежити динаміку показників у часі, що дозволило б обґрунтувати стійкість

виявлених тенденцій і підтвердити універсальність запропонованих автором підходів.

Олександр ШКОЛЬНИЙ, голова разової спеціалізованої вченої ради, доктор економічних наук, професор, професор кафедри менеджменту, Уманський національний університет.

Оцінка позитивна, без зауважень.

Юлія НЕСТЕРЧУК, науковий керівник, доктор економічних наук, професор, професор кафедри підприємницьких та соціальних технологій, Уманський національний університет.

Оцінка позитивна, без зауважень.

Результати відкритого голосування:

«За» – 5 членів ради;

«Проти» – 0 членів ради.

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада присуджує Владиславу ГОЛУБЕНКУ ступінь доктора філософії з галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 051 Економіка.

Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

Голова разової спеціалізованої
вченої ради

 Олександр ШКОЛЬНИЙ